

شنبه‌های چالشی صبا، تریبونی آزاد برای اهالی فرهنگ و هنر

برای نمایش آیینی تعزیه چه کرده‌ایم؟

در پرونده چالشی این هفته صبا

سمیه خاتون

پرونده

به سراغ نمایش آیینی - مذهبی تعزیه در ایران رفته‌ایم. همان طور که می‌دانیم تعزیه خوانی در تاریخ و فرهنگ ایران به ویژه در جامعه شیعیان اهمیت بسیاری دارد و تأثیر مهم و شگرف فرهنگ نمایش تعزیه خوانی در الگوهای رفتاری مردم و فرهنگ و هنر آنان، بسیار نمایان است. اینکه چرا این هنر والا با این کارکرد متمایز و قوی نسبت به دوره‌های پیشین بر جستگی کمتری دارد، سوال چالشی این هفته صبا است. خبرنگار صبا برای پاسخ به این پرسش به سراغ پژوهشگران برجسته ایرانی، پیشکسوتان تعزیه در اجرا و علوم دانشی این رشته رفته است. در ادامه با این گفت و گو همراه ما باشید.

چون دانش بعضی از این شبیه خوان‌ها برای اجرای کامل یک مجلس کافی نمی‌باشد. بخشی از تعزیه که حالا باقی مانده است و هنوز هم در حال اجرا شدن است بخش آیینی و مناسبتی است آن هم به این خاطر که با اعتقادات مردم پیوند دارد. اما این تعزیه همان تعزیه در دوره شکوه خود نیست.

این هنر در روزگار تکیه دولت به اوج خود رسیده بود؛ با تنوع مجالس و افراد حرفه‌ای که در آن حضور داشتند و مهم‌تر از آن بانیانی که از خود حکومت بودند و در شکل‌گیری آن شکوه بسیار موثر بودند. به همین دلیل در دوره تکیه دولت شاهد بهترین شکل

تاریخی بر گرفته شده‌اند مانند شهادت امیر کبیر و... مردم امروز به سبب آنکه در آن دوران زیست نکرده‌اند تنها بخش آیینی تعزیه را می‌شناسند، بخشی که دارای تنوع موضوعی نیست. در حالی که تعزیه گسترده‌تر از آن چیزی است که حالا اجرامی شود ضمن آنکه چیزهای من در آوردی به عنوان نوآوری نیز به آن اضافه شده است که خارج از عرف و قراردادهای این هنر نمایشی است.

تعزیه یک هنر قراردادی و اصیل مبتنی بر نمادها و نشانه‌هاست و نمایشی رمزگون و تمثیلی است. متأسفانه امروزه در مجالس همیشگی هم با یک اجرای کامل از تعزیه اصیل مواجه نیستیم،

محمد حسین ناصر بخت (پژوهشگر هنر و استاد دانشگاه):
احیای تعزیه نیاز به بنیاد تعزیه دارد

تعزیه در ابتدا با مضمون عزاداری امام حسین و قیام عاشورا بوده است، اما وقتی جلوتر رفت تنوع متون در آن بیشتر شد. طوری که در ۳۶۵ روز سال در تکیه دولت ما شاهد ۳۶۵ نمایش بودیم. این نمایش‌ها هیچ کدام تکراری و از مجالس قدیمی و مناسبتی نبودند. هم اکنون در ایتالیا یک هزار مجلس تعزیه ایرانی ضبط شده وجود دارد و در ایران نیز ما توانسته‌ایم ۵۰۰ قصه مستقل را ثبت کنیم که خیلی از آنها دیگر اجرا نمی‌شوند. این متون معمولاً از مضامینی